

TÖRTÉNELEM

2025/2026. I. forduló
írásbeli teszt (munkapéldány)

Online kitöltendő:

<https://forms.gle/N6nzud6pkFWddAY6>

határidő: 2025. november 3.

Ókor – középkor: mítoszok, legendák, leleplezett tévhitek

Kedves Versenyző!

Idén PÁZMÁNY BÖLCS-ÉS Z verseny történelem szaktárgyi részében a **neolitikumtól Luther fellépéséig** tartó hosszú időszakra helyezzük a hangsúlyt. Mai, európai világunk gyökerei az ókorban és a középkorban keresendők. Az újkőkorszak óta eltelt évezredekben alakult ki mindaz, ami ma is körülvesz bennünket: a földművelés és állattartás, a városi civilizációk és az írásbeliség, a tudomány és a filozófia, a művészetek és a vallások, valamint a modern európai államok alapjai. Az antik örökség, az ókori és középkori történelem az európai népek közös kulturális kincse: olyan hagyomány, amely összeköt, identitást ad és értéket teremt. Az ókort és a középkort megérteni annyit jelent, mint jobban megérteni önmagunkat és a világot, amelyben élünk

Korunk egyik nagy kihívása ugyanakkor a történelem eltorzítása. A közösségi média és az internet korában soha nem látott sebességgel terjednek az összeesküvés-elméletek, a múlt idealizált vagy démonizált képei, mítoszok és történelmi tévhitek. Gyakran találkozunk olyan *történelmi tényekkel*, amelyek valójában évszázadokkal későbbi kitalációk, romantikus elképzelések vagy tudatos ferdítések. A mindennapokban számtalan efféle történet kering tovább kritikai vizsgálat nélkül. A XXI. században ezért különösen fontos, hogy megtanuljunk megkülönböztetni a forrásokra épülő történettudományt a legendáktól és a történelemhamisítástól.

A verseny idei témája arra ösztönöz, hogy ne csupán megtanuljunk a tankönyvekben olvasottakat, hanem merjünk kérdezni, kételkedni, forrást keresni és saját következtetéseket levonni. Arra hívjuk a résztvevőket, hogy merüljenek el az ókor és a középkor izgalmas, ugyanakkor gyakran félreértett világában. Közösén kutassuk fel azokat a mítoszokat és legendákat, amelyek e korszakokat körülveszik, és vizsgáljuk meg, mi rejlik mögöttük: történelmi valóság, romantikus képzet vagy tudatos ferdítés.

A továbbjutó versenyzőktől a szóbeli döntőben – a szokásokhoz híven – egy **12 perces kiselőadást (referátumot)** várunk. Az alábbi témajavaslatok csupán **iránymutatásként** szolgálnak: ezek közül is lehet választani, de nagy örömmel fogadunk minden olyan szabadon választott témát is, amely a megadott időkereten belül kapcsolódik a történelmi mítoszok, tévképzetek és leleplezések témaköréhez. Kérjük a témaválasztásnál vegyék figyelembe, hogy a jó kiselőadás általánosságok helyett **konkrét példákra, egyedi esetek bemutatására** alapul.

Az előző évek versenyeihez hasonlóan, de **nem** kötelező jelleggel, az előadók egyes szám első személyben, **éntörténetként** is előadhatják prezentációjukat. A történelmi hűségre gondosan ügyelve, valós és – ha szükséges fiktív – elemeket keverve idézhetik fel a múlt eseményeit.

A tesztfeladatok megoldásához, valamint felkészüléshez a közoktatásban használt tankönyvek mellett történelmi monográfiák, tanulmánykötetek, szakfolyóiratok, forráskiadások, történelmi szöveggyűjtemények, és a világhálón található különböző történelmi tárgyú szakmai portálok használata

ajánlott. Szakirodalomként a Wikipédia, valamint kétes hitelességű honlapok kerülendőek, feltüntetésük nem elfogadott. AI eszközök, alkalmazások használata **nem tiltott**, ellenben erősen javasolt a generált tartalom alapos ellenőrzése, tartalmi és stiláris korrekciója.

Ez a letölthető feladatlap munkapéldány, a véglegesnek szánt válaszokat a fent megadott link alatt található online felületen keresztül kérjük beküldeni a verseny zsűrijének.

Jó munkát, eredményes versenyzést kívánunk!

Budapest, 2025. október 1.

A szervezők

Témaötletek

Sötét Afrika mítosza. Az ókori afrikai civilizációk valósága (Núbia, Aksum, Kush Királyság).
Nők az ókorban. Kiszolgáltatott áldozatok vagy cselekvő szereplők? (Példák különböző kultúrákból.)
Nők a trónon. Hatalom és legitimáció kérdései az ókorban és középkorban.
Bábel tornya, mítosz és valóság.
Téves elképzelések egy mezopotámiai démonról: Pazuzu az Ördög.
Az alexandriai könyvtár pusztulása. Ki és mikor égette fel igazából?
A sötét középkor mítosza. Valóban sötét volt ez a korszak?
A középkori ember tudása. Tényleg laposnak hitték a Földet?
A középkori inkvizíció valósága. Túl a történelmi regényeken és legendákon.
A viking mítosz. Sisak szarvakkal és más tévedések.
A keresztes háborúk. Mítoszok és valóság, ahogy a kor embere és ahogy mi látjuk.
Csodás szörnyek a térképek szélein. Állati és emberi hibridlények a középkori felfogásban.
A katedrálisok építői. A szabadkőművesek eredetmítosza és a középkori építészet.
A magyar honfoglalás mitikus és valós elemei.
Tatárjárás (1241/42). Legendák és tények a mongol invázióról.
Hunyadi János törökverő hadvezér. A hőskultusz és a történelmi valóság.
Mátyás király igazságossága. Legenda és valóság egy uralkodó megítélésében.

T E S Z T K É R D É S E K

1. Továbbjutás esetén milyen témakörben készítené el szívesen a referátumot? (Nem a végleges címre, hanem egyelőre a témakörre vagyunk kíváncsiak.) [1p]

2. Gyűjtsön szakirodalmat (könyv és folyóiratcikk címeket, online szakirodalmat) és/vagy forrásokat, amelyek a választott témakör kidolgozásához nyújthatnak segítséget! Legalább öt mű szerzőjét és címét tüntesse fel! [5p]

3. Fogalmazzon meg előzetesen két-három olyan kérdést, amelyekre a tervezett referátum választ adhat! [4p]

4. Jelölje meg a helyes választ! [9p]

4.1 Melyik régészeti kultúra nevéhez kapcsolódik a „Világ Öröksége” listán is szereplő, jól megőrzött neolitikus település, amelyet gyakran a „kőkori Veszprémmel” is illetnek?

- A) Starčevo-kultúra
- B) Vinča-kultúra
- C) Tisza-kultúra
- D) Lengyeli-kultúra

4.2 A protoírás legkorábbi ismert formái a ...

- A) Kr. e. III. évezred görög szigeteken jelentek meg
- B) a Kr. e. XXXIII. századi Uruk agyagtáblái
- C) Fönícia Kr. e. XII. századi emlékei
- D) a franciaországi őskori barlangrajzokon jelentek meg

4.3 A neolit forradalom legpontosabb meghatározása:

- A) Egyetlen, rövid ideig tartó esemény, amely a világ minden pontján nagyjából egyszerre ment végbe.
- B) Hosszú, régióként eltérő folyamat, amelyben a növény- és állatdomesztikáció, letelepedés, kerámia és új technikák fokozatosan jelentek meg.
- C) Vadászat-gyűjtögetés teljes eltűnése az eurázsiai civilizációknál.
- D) Az írás és az állam megszületése.

4.4 Melyik állítás igaz az ókori egyiptomiak etnikai és kulturális identitására a mai régészeti és genetikai kutatások tükrében?

- A) Az egyiptomiak kizárólag dél-európai eredetűek voltak.
- B) Az egyiptomi társadalom etnikailag homogén, kizárólag afrikai fekete lakosságból állt.
- C) Az egyiptomiak a mai értelemben vett etnikai kategóriákba nem sorolhatók; kulturális identitásuk a Nílus-völgy környezetéhez, nyelvükhöz és vallásukhoz kötődött, és etnikailag változatos volt a régió.
- D) Az egyiptomiak mindannyian arabok voltak, csak később megváltoztatták vallásukat.

4.5 Mi tette lehetővé a bronz széleskörű elterjedését Európában?

- A) Az ön helyi bősége mindenütt
- B) Hosszú távú önkereskedelem (pl. Cornwall, Ibéria, Erdővidék/Erzgebirge) és technikai tudáscsere
- C) A bronz természetes ércként fordul elő
- D) A vas bányászatának technológiája nem volt még kialakítva

4.6 Melyik fogalom írja le azt a gazdasági rendszert, amely a Kr. e. IV. évezred végétől kezdődően jellemzővé vált Mezopotámiában, és amelyben a templomok és paloták központi szerepet játszottak az áruk, munkaerő és föld irányításában?

- A) Feudalizmus
- B) Palotagazdaság
- C) Államkapitalizmus
- D) Templomi közigazgatás

4.7 Az athéni demokráciában kik szorultak ki a politikai részvételből?

- A) Nők
- B) Rabszolgák
- C) Metoikoszok (betelepültek)
- D) Mindhárom

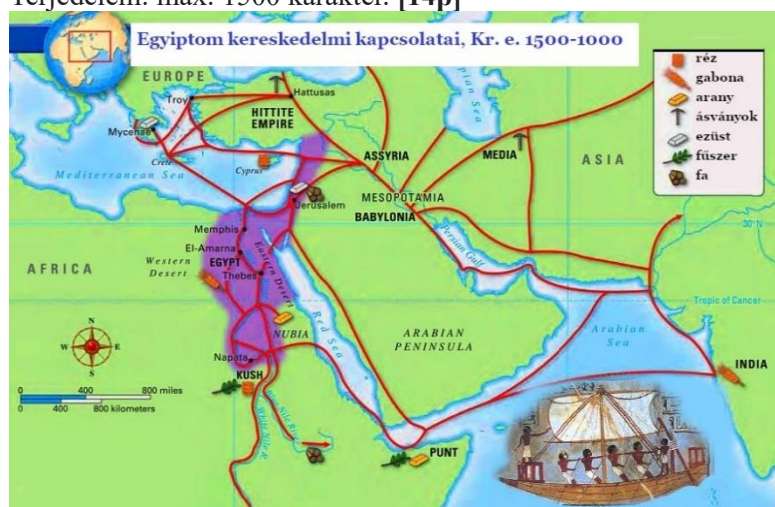
4.8 Mit jelent a 476. év a Római Birodalom számára?

- A) A teljes Római Birodalom vége
- B) A nyugatrómai császárság megszűnése
- C) A római köztársaság helyreállítása
- D) A kereszténység felvétele

4.9 A „feudalizmus” fogalma ...

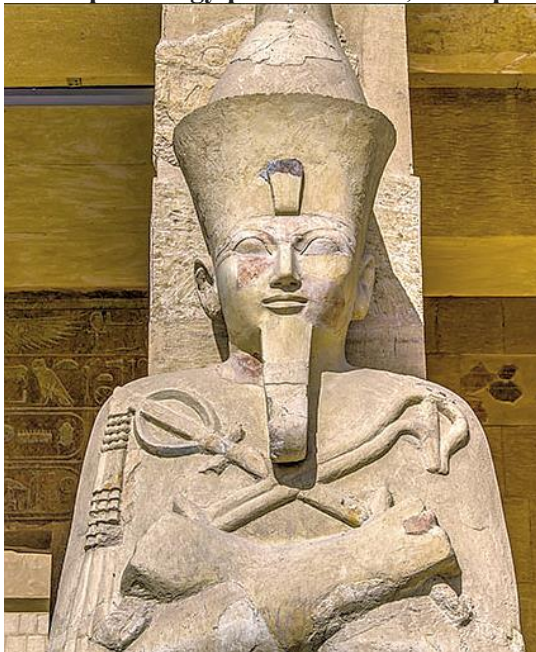
- A) mindenütt azonos intézményrendszert jelöl.
- B) utólagos, vitatott historiográfiai modell, régióként nagyon eltérő viszonyokat írnak le vele.
- C) a frank birodalom gazdasági modellje.
- D) Római jogintézmény.

5.1 A térkép alapján milyen következtetéseket vonhatunk le Egyiptom geopolitikai helyzetéről?
Terjedelem: max. 1500 karakter. [14p]

6.3 Hogyan befolyásolja a populáris kultúra (filmek, játékok, szórakoztató regények) a közvéleményt a történelemről? Terjedelem: max. 1500 karakter.

7. A képen az egyiptomi fáraónő, Hatsepszut szobra látható. [6p]

7.1 Miért ábrázolják Hatsepszutot férfias jelvényekkel (pl. álszakáll, mellkas), noha nő volt?

- A) Mert a művészek nem tudták, hogy nő.
- B) Mert a nők nem viselhettek koronát.
- C) Mert Hatsepszut valójában férfinak álcázta magát.
- D) Mert a fáraói hivatal vizuális kódexéhez tartozott, hogy a hatalom hordozója „ideális férfiként” jelenjen meg – a nemi identitás kevésbé számított, mint a hivatal szimbólumai.

7.2 Soroljon fel további öt uralkodónőt az ókorból!

8.1 Melyik ókori birodalomhoz köthető az alábbi kép? [6p]

8.2 Milyen jelenet látható a képen?

8.3 Milyen szerepet töltött be ez az állam az ókori Egyiptom történetében?

